

Lunds Universitet

Språk- och Litteraturcentrum - Arabiska

ARAK01 – Vårterminen 2012

Examensarbete för kandidatexamen

Pippi går på kafferep

**-En studie av Astrid Lindgrens stil och stilnivåer i arabisk
översättning**

Författare: Paulina Göth

Handledare: Bo Holmberg

Abstract

The aim of this comparative study is to examine difficulties in translation of stylistic levels in children's literature from Swedish to Modern Standard Arabic. The study concentrates on one chapter from the famous and in its time controversial children's book about *Pippi Långstrump* and the Arabic translation of the same chapter. The essay starts with discussing different norms and linguistic differences in stylistic levels in Swedish and Arabic and moves on to describing the style of the source text. The analysis deals with the main character's language, which in the original work contain a lot of different stylistic levels, used to criticize social norms and structures in a humorous way. The analysis focuses on five quotes from the main character which have stylistic significance, and then compares style and stylistic level with the Arabic translation. The results show that due to linguistic structures and norms, the translation is written in a higher level than the original and holds great difficulties in imitating the switches between different stylistic levels. These difficulties lead to a loss of some satirical characteristics and social references existing in the source text. Since these elements often address the adult reader more than the child, this study concludes that a grown-up reading the Arabic translation, will get a different reading experience and comprehension than one reading the original text.

Key words: Arabic, Stylistics, Translation, Children's Literature, Astrid Lindgren.

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
1.3 Material.....	5
1.4 Teori.....	6
1.5 Metod.....	6
1.6 Avgränsning.....	6
2. Stil och stilnivå	7
2.1 Stilnivåer i svenska språket.....	7
2.1.1 Stilnivåer i barnlitteratur.....	8
2.2 Stilnivåer i arabiska språket.....	9
2.3 Översättning av stilnivåer.....	10
3. Astrid Lindgrens språk	10
3.1 Pippis språk.....	11
3.1.1 Pippis användning av stilnivåer.....	12
4. Analys av ”Pippi går på kafferep” i original och arabisk översättning	12
4.1 Referat av ”Pippi går på kafferep”.....	13
4.2 ”Charmångt, charmångt, på min ära”.....	13
4.2.1 Diskussion.....	13
4.3 ”Pax försten”.....	15
4.3.1 Diskussion.....	15
4.4 ”Nu kan vi leka blindbock”.....	17
4.4.1 Diskussion.....	17
4.5 ”Och tårtan är ju i alla fall tillspillogiven”.....	18

4.5.1 Diskussion.....	19
4.6 ”Så in i vassen lortaktig så det var en fröjd att se det”.....	20
4.6.1 Diskussion.....	21
4.7 Slutdiskussion.....	22
5. Avslutning.....	23
5.1 Sammanfattning.....	23
5.2 Avslutande reflektioner.....	24
6. Bibliografi.....	25
6.1 Elektroniska referenser.....	27

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Jag har ett stort personligt intresse för barnlitteratur, och när jag för några månader sedan började fundera över min stundande uppsats i arabiska, bestämde jag mig för att styra in på ämnet. Jag ville skriva om stil i barnlitteratur på arabiska, och när jag letat upp och läst mina gamla Pippi-böcker kunde jag inte låta bli att undra hur i all världen en översättare skulle kunna ta sig an Astrids Lindgrens häpnadsväckande språkjonglering. Pluttifikation och krumelurpiller är väl en sak, men de små subtila skiftningarna i Astrids språk, de som gör att Pippi alltid kan vända på ett argument och kritisera den inrutade vuxenvärlden, är de ens möjliga att översätta? Hur går det att översätta Pippis växlingar i stilnivå som så väl lyckas parodiera kring ålder och klass, till ett språk där normerna om en hög litterär stil är starkare än i svenskan? Det bestämde jag mig för att ta reda på.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att undersöka om den arabiska översättningen av kapitlet ”Pippi går på kafferep” lyckas återge den växling mellan stilnivåer som Astrid Lindgren använder sig av i originaltexten. Jag har också undersökt vilka av originaltextens egenskaper som går förlorade om dessa växlingar inte kommer fram i översättningen. Jag har utgått ifrån följande frågeställningar:

Har översättaren försökt eller lyckats med att återge växlingar mellan stilnivåer i källtexten?

Vilka av originaltextens egenskaper går förlorade i och med de svårigheter som kan uppstå i översättning av växling mellan stilnivåer från svenska till modern standardarabiska?

1.3 Material

Mitt källmaterial är kapitlet ”Pippi går på kafferep” ur Astrid Lindgrens *Pippi Långstrump* från 1945 samt Dr. Walid Saifs arabiska översättning i *Jinān fī ’bayt yā layta* som gavs ut av förlaget Dar al-Mona 1996. Detta material har jag jämfört och diskuterat i förhållande till utvalda teorier. Utifrån mina teoretiska handböcker och de analyser av originaltexten jag utsett, har jag valt ut fem exempel där Pippis röst kommer fram i *direkt anföring*, samt motsvarande delar ur måltextern. Jag kommer fortsättningsvis kalla dessa för Pippis *repliker*.

1.4 Teori

Min primära handbok i stilistik är Peter Cassirers *Stil, stilistik & stilanalys*. Härifrån har jag hämtat mina teoretiska utgångspunkter. Jag har fokuserat extra mycket på de delar av boken som diskuterar stilnivå, stilart, stilvalör samt relationen mellan talspråk och skriftspråk. I fråga om stil och stilnivåer i arabiska språket har jag framför allt använt mig av Clive Holes *Modern Arabic -Structures, Functions, and Varieties* och ElSaid M. Badawis artikel *Educated spoken arabic: a problem in teaching arabic as a foreign language*. Översättningsteorier hämtar jag huvudsakligen från Göte Klingbergs rapport *Att Översätta för Barn och Unga*, samt från Rune Ingos *Konsten att översätta*.

1.5 Metod

Ur min källtext har jag valt ut fem av Pippis repliker som är exempel på hur Astrid Lindgren använder sig av stilnivåer. Jag har analyserat stilnivån i dessa utvalda repliker ur originaltexten samt undersökt Lindgrens motiv med valet av stilnivå. Jag har sedan analyserat de utvalda partierna i den arabiska översättningen och jämfört dem med källtexten för att ta reda på om stilnivån stämmer överens och huruvida jag tror att översättningen har förmåga att uppnå samma effekt. Efter det har jag fördjupat mig i vilka svårigheter i översättningsarbetet som ligger till grund för översättarens val, samt undersökt om det finns andra alternativa lösningar.

1.6 Avgränsning

Mitt fokus har legat på de språkliga hinder som uppstår vid översättningen av texten, kopplat till originalförfattarens användande av olika stilnivåer. Jag har avgränsat mig till ett av bokens kapitel, och valt ut fem av Pippis repliker. Min undersökning syftar inte till att bedöma översättningens kvalitet i sig, varför jag inte diskuterar varje översättningsproblem jag träffar på. I stället diskuterar jag endast fem exempel jag anser vara de mest stilistiskt relevanta.

2. Stil och stilnivå

Peter Cassirer vidhåller att ordet stil är svårdefinierat, men menar att en bra beskrivning på det vi i språksammanhang kallar för stil är: ”det sätt på vilket en talare eller skribent framställer ett visst innehåll och den effekt detta får”, alltså ett förhållande mellan form, innehåll och effekt.¹ Stilistik omfattar både teorier om stil och metoderna för stilanalys. Stilistiken har sitt ursprung i retoriken, konsten av övertyga, som utvecklades i Grekland på 400-talet f. Kr. Den stilistiska utformningen inom retoriken, har syftet att förstärka textens verkan genom att förtydliga och försköna. Även om det inom den klassiska retoriken var viktigt att stilen anpassades efter ämne, situation och mottagare, var textens ”lustfylldhet” i fokus och således var det skönlitteratur, lyrik och dramatik som stod för *god stil*. Även idag kopplas stil ofta till skönlitteratur, men stilforskare betraktar nu stil som mer än språklig utsmyckning och skiljer inte i samma mån på form och innehåll. Stil syftar inte heller längre bara till litteratur, numera menar man i stället att all text har stil.²

Med stilnivå menas ”ords position på en skala vars poler är högtidligt respektive vardagligt.”³ Generellt följer stilnivån samma skala som för talspråk och skriftspråk, det vill säga att ju mer skriftspråklig stilen är, desto högre är stilnivån.⁴ Romanförfattare använder ofta talspråk eller dialekt i dialogpartier. Detta kan ske på morfologisk, lexikal, syntaktisk och till viss mån fonetisk och fonologisk nivå. Enligt Yvonne Lindqvist, forskare och lärare vid Tolks- och översättarinstitutet på Stockholms Universitet, är *brist på planering* och *icke-flyt* två av de talspråkliga egenskaper som är gemensamma för flera olika språk.⁵ Begreppet *Stilnivå* följer också ofta sociala hierarkier, det vill säga: ju mer utbildning, makt och inflytande den framställde talaren eller skribenten har, desto högre stilnivå används.⁶

2.1 Stilnivåer i svenska språket

Skillnaderna mellan svenska språkets skrift- och talspråk har sin grund i skillnaden mellan riksspråket, som bygger på den östgötska dialekten, och övriga dialekter. Under reformationen växte skriftspråket fram i och med bibelöversättningar och texter rörande kungens myndighetsutövning. Även om Cassirer

---

1 Peter Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys* (Stockholm: Natur och Kultur, 2003), 32.

2 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 17, 19-20.

3 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 15.

4 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 92.

5 Yvonne Lindqvist, *Högt och Lågt i skönlitterär översättning till svenska* (Uppsala: Hallgren och Fallgren, 2005), 152.

6 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 92.

medger att ”vårt inhemska mönsterberoende fortfarande är mycket starkt”, så menar han att strävan efter att minska klyftan mellan talspråk och skriftspråk nu är större i Sverige än i många andra länder.⁸

För att till exempel ett dialogparti i en text ska ge en inverkan av vardagligt talspråk används olika morfologiska varianter som ligger närmare talspråksnormen. Det kan vara förkortade varianter av *sedan* – *sen* och *något* – *nåt*. Lindqvist kallar detta kodifierade talspråksmarkörer.⁹ Cassirer tar upp ett tydligt exempel på sådana markörer på lexikal nivå genom att jämföra det ålderdomliga och högtidliga ordet *fader* med det talspråkliga *farsa*. På det syntaktiska planet nämner Cassirer till exempel kortare meningar, paratax och verbalfraser i stället för nominalfraser som möjliga talspråkliga stilmarkörer.¹⁰

2.1.1 Stilnivåer i barnlitteratur

I inledningskapitlet till Maria Nikolajevas *Barnbokens byggklossar*, diskuteras begreppet barnlitteratur. Nikolajeva definierar barnlitteratur som: ”litteratur skriven, publicerad, marknadsförd och behandlad av experter med barn som dess huvudsakliga publik¹¹”. Språket i barnlitteratur behöver alltså vara anpassat för barn, men detta betyder inte att språket måste vara enklare och fattigare än i vuxenlitteratur. Många barnboks författare använder medvetet bildspråk och komplicerade ord för att bidra till barnets språkliga utveckling.¹² Upprepningar är ett stildrag som ofta ges som exempel på allmänna talspråkliga drag. Detta kopplas till talspråkets ovan nämnda egenskaper av brist på planering och icke-flyt.¹³ Inom barnlitteraturen är upprepningar mycket vanligt. Det kan vara ett sätt att imitera barnets språk, men det används också ofta i pedagogiskt syfte. Upprepningar kan fungera som ett stöd för minnet eller för att träna barnets ordförråd.¹⁴ Inom barnlitteraturen är det vanligt med så kallade dubbla adressater eller dubbelt förståelseplan, det vill säga att texten riktar sig både till barnet och till den vuxne läsaren samtidigt¹⁵. Det är också vanligt att texten är anpassad för högläsning. Uppläsningsspråket befinner sig mellan skriftspråk och talspråk. En nyhetsuppläsare använder till exempel ett relativt enkelt språk, där talhastigheten, fraseringen och betoningen är anpassat för att kunna förstås av så många som möjligt.¹⁶

---

7 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 86.

8 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 86.

9 Lindqvist, ”Högt och Lågt”, 149, 154.

10 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 92, 102.

11 Maria Nikolajeva, *Barnbokens Byggklossar* (Lund: Studentlitteratur, 2004), 235.

12 Nikolajeva, *Barnbokens Byggklossar*, 235-236.

13 Lindqvist, ”Högt och Lågt”, 125.

14 Nikolajeva, *Barnbokens Byggklossar*, 235.

15 Nikolajeva, *Barnbokens Byggklossar*, 197.

16 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 90.

På samma sätt kan barnlitteraturen ofta vara anpassad för att bli uppläst för barnet. Här spelar även den fonologiska nivån in, då ords uttal och klang kan vara en del av underhållningen.

2.2 Stilnivåer i arabiska språket

Till skillnad från i Sverige råder i de arabisk-talande länderna en så kallad *diglossi*. Skillnaden mellan talspråk och skriftspråk är så pass stor att det nära på rör sig om tvåspråkighet.¹⁷ Den så kallade högarabiskan används nästan alltid i skriftlig framställning såsom litteratur och journalistik. I muntlig form används den till exempel i nyhetsuppläsningar, utbildningssituationer och formella sammanhang.¹⁸ Medan högarabiskan är näst intill identisk i de olika arabländerna utgörs det talade språket av många dialekter som kan skilja sig avsevärt från varandra.¹⁹ Charles Ferguson delar i sin artikel om diglossi in arabiskan i ”H” (högt) och ”L” (lågt) språk, där ”H” står för klassisk arabiska och modern standard arabiska medan ”L” representerar de arabiska dialekterna. Holes nämner att mycket har hänt sedan Fergusons artikel publicerades och att arabiska språket i själva verket är mer komplext än så. Forskare försöker numera att utöka och i vissa fall till och med tillbakavisa Fergusons modell.²⁰ ElSaid M. Badawi utgår till exempel i sin artikel *Educated Spoken Arabic* i stället ifrån en skala, genom att dela upp arabiskan i fem nivåer: Classical Arabic, Modern Standard Arabic, Educated spoken Arabic, Semi-literate spoken Arabic och Illiterate spoken Arabic.²¹

Skillnaden i undersökning av stilnivåer i svenska och arabiska handlar också om vilka normer som omger språken. Det arabiska språket är tätt sammanlänkat med den arabiska kulturen samt med islam som religion. Traditionellt sett anses koranens klassiska arabiska vara den ”äktaste” formen av arabiska,²² och i näst intill all skriftlig framställning används nu för tiden Modern Standard Arabiska, en utveckling av Klassisk Arabiska²³. Normerna kring språket är starka och att använda dialekt/talspråk i till exempel en skönlitterär text är att bryta mot ett slags ”kulturellt tabu”²⁴, författaren riskerar att inte

17 *Nationalencyklopedin*, ”arabiska”, <http://www.ne.se/lang/arabiska> (hämtat 22 april, 2012)

18 Clive Holes, *Modern Arabic: Structures, Functions, and Varieties* (Washington, D.C: Georgetown University Press, 2004), 5.

19 *Nationalencyklopedin*, ”arabiska”.

20 Holes, ”Modern Arabic”, 341-343.

21 ElSaid M. Badawi, ”Educated spoken arabic: a problem in teaching arabic as a foreign language” in *Scientific and Humanistic Dimensions of Language*, ed. Kurt R. Jankowsky (Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1985), 16-17.

22 John C. Eisele, ”Approaching Diglossia: Authorities, Values, and Representations” i *Language Contact and Language Conflict in Arabic: Variations on a Sociolinguistic Theme*, ed. Aleya Rouchdy (London: RoutledgeCurzon, 2002), 5-6.

23 *Nationalencyklopedin*, ”arabiska”

24 Yasir Suleiman, *A War of Words: Language and Conflict in the Middle East* (U.K: Cambridge University Press, 2004), 72.

tas på allvar. Dock används lokala dialekter av många författare, speciellt inom dramatiken och i dialogpartier i romaner.²⁵ Det finns även exempel på hur arabiska författare leker med högt och lågt språk på ett liknande sätt som Astrid Lindgren²⁶.

2.3 Översättning av stilnivåer

I sin forskningsrapport *Att Översätta Barn- och Ungdomsböcker* skriver Göte Klingberg att det brukar krävas av ett översättningsarbete, att ”utgångstextens individuella och experimentella språkliga särdrag skall bevaras, så att översättningsarbetet inte utslätar mot normalspråkighet²⁷”. Som exempel på sådana särdrag ger han bland annat barnspråk, högprousa, dialekt, slang och annat lågspråk. Samtidigt medger han att denna typ av översättning innebär många svårigheter och att man ibland måste acceptera utslätning till normalspråkighet.²⁸ Rune Ingo skriver i sin bok *Konsten att översätta*, att översättaren också bör vara konsekvent med sina översättningslösningar i fråga om stilnivå.²⁹ I kapitlet *Linguistic Factors in Humour* ur boken *Translation, Humour and Literature* tar Graeme Ritchie upp olika exempel på när växling av stilnivå används för att uppnå en komisk effekt. Han menar, att för att en direktöversättning ska vara möjlig, krävs det att målspråket har lämpliga ord som är anpassade till olika sociala, kulturella och utbildningsmässiga nivåer.³⁰

3. Astrid Lindgrens språk

Christina Heldner menar, i sin uppsats om språket i böckerna om Pippi Långstrump, att Lindgren är en föregångare, och till och med oöverträffad när det är fråga om att leka med språket.³¹ Några av de språkliga drag jag tidigare tagit upp som typiska för barnlitteraturen, är även typiska i Lindgrens böcker. Hon använder sig ofta av upprepningar och uppräknningar, för att förstärka och ge en emotionell

---

25 Holes, “Modern Arabic”, 373-380.

26 Nada Elzeer, “Language-based Humour and the Untranslatable: The Case of Ziad Rahbani's Theatre” i *Translation, Humour and Literature*, ed. Delia Chiaro (London: Continuum International Publishing Group, 2010), 198.

27 Göte Klingberg, *Att Översätta Barn- och Ungdomsböcker: Empiriska studier och rekommendationer* (Pedagogiska institutionen, Lärarhögskolan I Mölndal, Rapport nr 74, 1977), 236.

28 Klingberg, “Att Översätta Barn- och Ungdomsböcker”, 236, 248.

29 Rune Ingo, *Konsten att översätta*, (Malmö: Studentlitteratur, 2007), 76.

30 Graeme Ritchie, “Linguistic Factors in Humour” i *Translation, Humour and Literature*, ed. Delia Chiaro (London: Continuum International Publishing Group, 2010), 42.

31 Christina Heldner, “I gränslandet mellan lingvistik och litteraturvetenskap -En analys av några språkliga drag I böckerna om Pippi Långstrump” I *Modern Litteraturteori och Metod i Barnlitteraturforskningen*, red. Maria Nikolajeva (Stockholm: Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet, 1992), 192.

kvalitet åt språket. Berättarrösten är viktig i hennes böcker. Många av historierna berättas i jag-form, och då ofta av ett barn. Upprepningarna dyker bland annat upp i Skorpanas naiva berättartone i *Bröderna Lejonhjärta*, och i det mer poetiska språket i *Mio min Mio*. I *Emil-triologin*, förekommer ofta uppräknningar, men också småländsk dialekt, ordstav och nya sammansättningar av ord som Vivi Edström tillsammans kallar för ”verbal teater”. Uppfinningsrikedomen finns också att finna i rövarens ”svordomar” i *Ronja Rövardotter*, men kanske framför allt i *Karlsson på taket* och *Pippi Långstrumps replikkonst*.³² Astrid Lindgrens språkliga experiment har dock inte bara fått beröm. Böckerna om Pippi Långstrump blev på sin tid kritiserade bland annat för att ”stilen bröt mot tidens krav på exemplariskt vårdad framställning i böcker för barn”.³³

3.1 Pippis språk

Astrid Lindgren skrev böckerna om Pippi Långstrump i början av sitt författarskap och de saknar mycket av den stil och teknik som hon utvecklade i senare verk. Däremot innehåller böckerna en hel del humor, som analyserats i många uppsatser och böcker. Förutom den uppenbara situationskomiken uppstår humorn till stor del genom själva språket, och då ofta i Pippis egna repliker³⁴. Pippi vrider och vänder på ordens uttal och innebörd³⁵. Hon har en förmåga att tolka, eller åtminstone låtsas tolka ord bokstavligt. I kapitel tre, hävdar hon till exempel att hon har plats på barnhem, genom att säga: ”Jag är ett barn, och det här är mitt hem, alltså ett barnhem. Och plats har jag här, gott om plats”. Ibland uttalar hon medvetet ord fel, och ger dem därmed en ny innebörd. Två exempel är Pluttifikation för multiplikation, och surkus för cirkus.³⁶ Hon hittar på egna ord och begrepp, som punk och sakletare, det senare finns nu att hitta i nationalencyklopedin. Heldner tar dessutom upp Pippis förmåga att tänja på gränserna för ords och uttrycks användning. Ett av många exempel är när Pippi leker med språkets regler genom att beskriva ting som individer; hon tror inte att köksgolvet *förkyler sig*, bara det *håller sig i rörelse*. Hon motsäger även sig själv genom att beskriva egenskaper hos fenomen som hon samtidigt hävdar inte existerar. Om gastarna på vinden säger hon: ”För även om dom inte finns, så behöver dom väl inte skrämja folk från vettet för det skulle jag tro”.³⁷

---

32 Vivi Edström, *Astrid Lindgren: Vildtoring och lägereld* (Stockholm: Rabén & Sjögren, 1992), 65, 127, 141, 156-157, 166, 174, 224, 260

33 Edström, ”Vildtoring och lägereld”, 105.

34 Ulla Lundqvist, *Århundradets Barn: Fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar* (Malmö: Rabén & Sjögren, 1979), 157, 217.

35 Edström, ”Vildtoring och lägereld”, 104.

36 Astrid Lindgren, *Pippi Långstrump* (Stockholm: Rabén & Sjögren, 1945, tjugoåttonde upplagan), 33, 42, 75.

37 Heldner, ”I gränslandet mellan lingvistik och litteraturvetenskap”, 198-199.

3.1.1 Pippis användning av stilnivåer

Astrid Lindgrens barnböcker har många tydliga exempel på det dubbla förståelseplan jag tagit upp i kapitel 2.1³⁸. I böckerna om Pippi Långstrump kan barnet glädjas åt de visuella bilderna som målas upp och åt ordens lustiga klang, medan den vuxne läsaren förmodligen roas mer av satiren och parodin. Det finns många exempel på när Pippi använder ett ”vuxet” och ibland ålderdomligt språk som parodi på vuxenvärlden.³⁹ Hon använder ofta uttryck som: ”kära hjärtanes”, ”gå och knyta mig”, ”man har väl seglat” och ”min gumma lilla”⁴⁰. Kapitlet ”Pippi går på kafferep” är ett av de tydligaste exemplen på när språket uppstår i direkt kontakt med vuxna, och där satiren blir extra tydlig. Pippi driver med de förnäma damerna på kafferepet. Satiren blir en attack mot vuxenvärldens regler, men också mot de övre klassernas högfärd och överlägsenhet. Pippi växlar i detta avsnitt fram och tillbaka från att använda vuxenspråk och klichéer till mera barnsliga uttryck⁴¹. Lundqvist skriver: ”Pippis språk representerar i hög grad den klassiska komiska blandningen av högt och lågt⁴²”. När jag nu kommit fram till uppsatsens analys, är det just denna blandning av stilnivåer jag vill undersöka och jämföra med den arabiska översättningen.

4. Analys av kapitlet ”Pippi går på kafferep” i original och arabisk översättning

Min analys börjar med ett kort referat av händelseförloppet i kapitlet ”Pippi går på kafferep”. Sedan går jag vidare till mina fem utvalda textdelar. Varje exempel börjar med att jag återger originaltexten följt av den arabiska översättningen. Sedan följer en translittererad version av översättningen för att läsaren ska förstå hur jag läst meningen. Efter det ger jag min egen översättning av arabiskan tillbaka till svenska. Denna egna översättning är till för att så ordagrant som möjligt återge den arabiska översättningen för läsare som inte själva läser och förstår arabiska. Efter varje exempel, analyserar och jämför jag slutligen original och översättning under rubriken *Diskussion*.

---

38 Nikolajeva, *Barnbokens Byggklossar*, 197.

39 Lundqvist, ”Århundredets Barn”, 164, 202, 210, 216.

40 Astrid Lindgren, *Pippi Långstrump*, 27-28, 44, 116.

41 Lundqvist, ”Århundredets Barn”, 145, 164.

42 Lundqvist, ”Århundredets Barn”, 217.

4.1 Referat av kapitlet ”Pippi går på kafferep”

Kapitlet börjar med att Pippi blir bjuden på kafferep hem till Tommy och Annikas mamma, som hade tänkt att barnen skulle leka på rummet så att damerna fick vara ifred. Pippi tar dock inbjudan på stort allvar, klär upp sig till ”fin fröken” och störtar in på kafferepet utropandes militärkommandon eftersom hon, som hon senare hävdar, annars inte skulle våga komma in från farstun. Hon hälsar på damerna som hon sett en fin herre göra, sätter sig i bästa stolen och tar för sig av godsakerna. Hon använder fötterna, proppar munnen full av kakor och dyker ner med hela ansiktet i gräddtårtan. Sedan strör hon bitsocker på golvet eftersom hon ”trodde det var strösocker”. När damerna på kalaset börjar tala nedvärderande om sina hembiträden, följer Pippi med genom att berätta långa historier om hennes mormors piga Malin och dennes upptåg.⁴³

4.2 ”Charmångt, charmångt, på min ära”

Originaltexten:

”Charmångt, charmångt, på min ära⁴⁴”

Arabiska översättningen:

”إنكن غاية في السحر والجادبية. أقسم بشرفي!⁴⁵”

Arabiska översättningen translittererad:

”innakunna ghāya fī al-siḥr wa al-jādhībīya. ’uqsim bisharafī!”

Min översättning från arabiska:

”Ni är verkligen mycket charmiga och attraktiva. Jag svär vid min ära!”

4.2.1 Diskussion

Den första utvalda repliken är kapitlets kanske tydligaste lek med stilnivå. Pippi uttalar charmant med fransk brytning. Eftersom Lindgren stavar ordet precis som Pippi säger det och inte som det faktiskt

---

43 Lindgren, *Pippi Långstrump*, 98-110.

44 Lindgren, *Pippi Långstrump*, 100.

45 Lindgren, *Jinān fī bayt yā layta*, 99.

stavas, är det alltså inte fråga om skriftspråk. Dock använder hon en hög och ålderdomlig stilnivå för att uppnå en satirisk effekt. Lindgren fortsätter meningen med: "...för det hade hon hört en fin herre säga åt en dam en gång."⁴⁶ Franska var under 1600 och 1700-talen umgängesspråket inom de högre samhällsskikten och var obligatoriskt ämne vid läroverket fram till 1960-talet⁴⁷. Jag har sett uttrycket, ofta med den påhittade stavningen, i andra litterära verk när det är fråga om att driva med framför allt män från högre klasser⁴⁸. Uttrycket "på min ära" är naturligtvis inte heller något vanligt språk för en nioåring utan befinner sig på en onaturligt hög stilnivå. Pippi ikläder sig rollen som fin herre, och driver med damerna genom att överdriva och förfina sitt språk. Lundqvist hävdar att detta är ett exempel på den dubbla förståelsenivån som jag tidigare nämnt. Barnet kanske inte förstår satiren, men kan glädjas åt att ordet låter lustigt.⁴⁹ För den vuxne läsaren är alltså den satiriska funktionen viktig, medan ordet för barnet blir stilistiskt relevant på en fonologisk nivå.⁵⁰

Betydelsen av den arabiska översättningen stämmer väl överens med källtexten.⁵¹ Dock ser jag att den franska brytningen inte finns kvar. Orden är rättstavade och indikerar alltså inte lika tydligt på att Pippi "fånar" sig. Klingberg menar att felstavningar som har en funktion, generellt borde imiteras i måltexten.⁵² Detta uteslutande är för all del inte särskilt märkvärdigt, för även om franskan används flitigt av högre klasser i vissa arabiska länder så finns inte det franska låneordet *charmant* i arabiskan, och att enbart felstava orden till franskt uttal skulle förmodligen inte bidra till den tilltänkta effekten. Det vore intressant att veta om översättaren skulle välja att leka med stavningen om lånordet fanns på arabiska, och hur det i så fall skulle kunna se ut. En svårighet som då kunde dyka upp är att hitta ett vokalljud i det arabiska alfabetet som liknar franskans.

Att använda samma lånord är alltså uteslutet, men är det arabiska uttrycket på en hög stilnivå som kan ge effekten av parodi på överklassen? Översättningen av uttrycket är liksom originalets på en högre stilnivå än vad en nioåring normalt skulle använda i talspråk, men eftersom hela boken är skriven på en hög stilnivå (standardarabiska) som skiljer sig från talspråk, så skulle det i Pippis repliker av detta slag följaktligen behövas en ännu högre stilnivå än i övriga repliker, för att uppnå samma effekt som i

---

46 Lindgren, *Pippi Långstrump*, 100.

47 *Nationalencyklopedin*, "franska", <http://www.ne.se/lang/franska> (hämtat 22 april, 2012).

48 Birger Sjöberg, *Kvartetten som sprängdes* (Stockholm: Bonniers, 1924), 387.

49 Lundqvist, "Århundradets Barn", 164.

50 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 54.

51 Hans Wehr, *A Dictionary of Modern Written Arabic*, ed. J. Milton Cowan (Wiesbaden: Harrassowitz, 1979).

52 Göte Klingberg, *Children's Fiction in the Hands of the Translators* (Lund: CWK Gleerup, 1986), 68.

källtexten. Även om den arabiska översättningen befinner sig på en hög stilnivå kan jag alltså anta att övergången till denna nivå inte är lika markant som i originaltexten, vilket kan leda till att en del av satiren går förlorad. En annan skillnad mellan originaltext och översättning är att ordets lustiga klang försvinner, och därmed en del av underhållningsvärdet.

4.3 ”Pax försten”

originaltexten:

”Pax försten⁵³”

Arabiska översättningen:

”⁵⁴أنا الاولى!

Arabiska översättningen translittererad:

”anā al-ūlā!”

Min översättning från arabiska:

Jag är den första!

4.3.1 Diskussion

Pax kommer från latin och betyder frid eller fred. *Pax* är också en interjektion på barnspråk, den som säger *Pax* ”tillförsäkrar sig företrädelserätten till något”⁵⁵. *Pax* har också olika betydelser i olika svenska dialekter och användes förmodligen mer frekvent i den tid då boken skrevs, än bland nutida barn. Ordet *försten* går att finna i Bonniers Slang-lexikon och översätts med förste styrman eller förste maskinist på sjömansslang⁵⁶. *Försten* är också ett annat ord för *den första*. Pippi säger detta ganska ohövlige utrop kort efter att hon hälsat på damerna på sitt överdrivet hövlige sätt. Jag ser alltså det Lundqvist menar med blandning mellan högt och lågt, och växlingarna sker snabbt. Jag kan anta att författaren genom att byta till en låg stilnivå, vill visa att Pippi nu plötsligt blir ”sig själv” igen.⁵⁷

53 Lindgren, *Pippi Långstrump*, 101.

54 Lindgren, *Jinān fī bayt yā layta*, 101.

55 *Svenska Akademiens ordbok*, nittonde bandet (Lund: C.W.K. Gleerup, 1952), 519.

56 Benjamin Thorén, *Bonniers Slang Lexikon* (Stockholm: Bonnier Alba, 1996), 60.

57 Lundqvist, ”Århundredets Barn”, 164.

Betydelsen av översättningen av den andra utvalda repliken stämmer bra överens med källtexten. Jag vill också påpeka att ”jag är först” även det är ganska ohövligt att säga samt kontrasterar den tidigare hövliga hälsningsfrasen. Men det är i översättningen inte fråga om slang eller barnspråk, även om barn säkert skulle kunna säga ”anā al-ūlā!” även på talspråk. Trots att det humoristiska i Pippis plötsliga byte av språkbruk till viss del går förlorat i och med översättningen, tror jag att denna normalisering av uttrycket är nödvändig så länge översättaren vill hålla sig till standardarabiska. Ett alternativ skulle vara att tillåta dialektala uttryck i vissa av Pippis tydligt lågspråkliga partier. Detta skulle dock innebära, förutom svårigheten med att hitta en ekvivalent på arabiska, att den översatta texten inte blir lika tillgänglig för personer från olika delar av den arabiska världen. Det skulle också krävas att översättaren var konsekvent med dialektala uttryck, och om möjligt använde dessa varje gång Pippi uttrycker sig på samma stilnivå. Klingberg skriver att ”imitationer av språkliga egenskaper” bör genomföras konsekvent⁵⁸. För att imitera Lindgrens växling av stilnivåer skulle det heller inte räcka med att vara konsekvent när det gäller den lägre stilnivån, det måste också innefatta högprosan. Som jag tidigare nämnt i avsnitt 2.2, spelar också språkliga och kulturella normer in. Det innebär en högre risk för författare att använda sig av dialektala uttryck i det arabiska språket än i det svenska. Det kan också vara av vikt att påpeka att det även på svenska är mycket vanligare att originalförfattare använder sig av talspråk i text, än att översättare gör detsamma⁵⁹.

Översättaren har valt att hålla sig till standardarabiska, det vill säga en högre stilnivå än i källtexten. En intressant fråga är huruvida han valt att kompensera detta på något annat sätt. Jag kan se att den arabiska översättningen har lagt till ett utropstecken efter Pippis replik, något som inte finns i källtexten. Detta skulle kunna fungera som en kompensation eftersom det förstärker hennes utrop, men det är också möjligt att Lindgren undvikt skiljetecken för att få till ett tempo i texten som i så fall går förlorat i måltexten. En annan möjlig förklaring till utropstecknets varande eller icke varande ligger i de båda språkens olikheter i fråga om ordföljd. I svenska språket, som i andra germanska språk, är den grundläggande ordföljden *subjekt, verb, objekt*⁶⁰. I användning av direkt anföring brukar man dock ofta börja med repliken, sedan skriva hur den sägs, och slutligen vem som sa det. I Klassisk Arabiska och Standard Arabiska är ordföljden oftast *verb, subjekt, objekt*⁶¹. Källtextens ”Pax försten, skrek Pippi”

58 Klingberg, ”Att Översätta Barn- och Ungdomsböcker”, 248.

59 Lindqvist, ”Högt och Lågt”, 150.

60 *Nationalencyklopedin*, ”språk”, http://www.ne.se/lang/sprak?i_whole_article=true, (hämtat 21 maj, 2012).

61 Holes, ”Modern Arabic”, 263.

översätts alltså med ordföljden: *Hon skrek - Pippi - Jag är den första*. Detta kan göra att det blir naturligare att lägga till ett utropstecken efter Pippis replik.

4.4 ”Nu kan vi leka blindbock”

Originaltexten:

”Hahaha”, skrattade Pippi, ”nu kan vi leka blindbock, för här har vi minsann blindbocken gratis. Jag ser inte ett dugg.”⁶²

Arabiska översättningen:

”ضحكت جنان وقالت: الآن نستطيع ان نلعب "اغمض عينيك وامسكني". ولا نحتاج الى ربط شريط على العينين. فأنا جاهزة بدون ذلك. إنني لا أرى الآن شيئاً.”⁶³

Arabiska översättningen translittererad:

”ḍaḥakat jinān wa qālat: al-ān nastaḥī‘u an nal‘ab ”ughmuḍ ‘ainayk wa ‘amsiknī”. wa lā naḥtāju ilā rabṭ sharīṭ ‘alā al-‘ainayn, fa’anā jāhiza bidūn dhālika. innanī lā ‘arā al-ān shay’.”

Min översättning från arabiska:

Pippi skrattade och sa: ”Nu kan vi leka ”blunda och fånga mig”. Och vi behöver inte binda bindel för ögonen, för jag är redo utan det. Jag ser verkligen inte någonting nu.”

4.4.1 Diskussion

Mellan den andra och tredje utvalda repliken har Pippi ansträngt sig att vara trevlig med ett relativt vårdat språkbruk. (Jag har dock valt att inte analysera repliken här eftersom jag ansåg att det inte fanns tillräckligt tydliga och intressanta stilmarkörer.) Efter att ha dykt ner med huvudet i en tårta, återvänder hon till låg stilnivå (även) i språket. Hon skrattar och använder ordet minsann, uttrycket ”ha gratis” och metaforen ”inte ett dugg”. Det är här inte fråga om barnspråk, men uttrycken är på en vardaglig stilnivå. Detta ger en humoristisk ton åt repliken. Både barn och vuxna läsare förstår att Pippi har uppfört sig på ett opassande sätt, men Pippi själv uttrycker sig med lätthet och utan skam. Det som hänt

62 Lindgren, *Pippi Långstrump*, 102.

63 Lindgren, *Jinān fī bayt yā layta*, 102.

ger henne istället nya idéer om hur de kan ha roligt på kafferepet.⁶⁴

Jag kan se fyra stora skillnader i översättningen. Först undviker översättaren att skriva ut Pippis skratt, som kan fungera som en förstärkning av läsoplevelsen, speciellt vid högläsning. Jag har inte kunnat hitta något exempel på denna interjektion i arabisk litteratur. Inte heller tas den upp som exempel i kapitlet som behandlar interjektioner i *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*⁶⁵. Även om skratt numera ofta skrivs ut på arabiska i vardagliga chattsamtal på internet, tyder allting på att det vanligtvis inte används i litteratur på standardarabiska. Intressant i sammanhanget är dock att det arabiska verbet för att skratta, *ḍaḥaka*, är onomatopoetiskt, det vill säga ljudhärmande. En anledning till att översättaren valt att inte skriva ut skrattet kan alltså vara att skrattljudet till viss del redan finns, inbyggt i själva verbet. Mer självklart är det att översättaren inte översatt ordet *blindbock*, eftersom leken enligt mina efterforskningar inte har någon motsvarighet på arabiska. Detta innebär dessutom en svårighet för översättaren att översätta uttrycket *ha gratis*, eftersom det är just blindbocken Pippi menar att hon ”har gratis” när hon stuckit huvudet i tårtan. För att uppnå klarhet tvingas översättaren byta ut det korta och lättsamma ”här har vi minsann blindbocken gratis” till att skriva ut hela betydelsen ”Och vi behöver inte binda bindel för ögonen, för jag är redo utan det”. De språkliga särdrag Lindgren använt går förlorade, men av synnerligen förståeliga skäl. *Inte ett dugg* översätts sedan till *inte någonting*. Betydelsen är naturligtvis den rätta även här, men återigen gör normaliseringen att den lättsamma tonen går förlorad. Kanske hade översättaren kunnat använda ett mer metaforiskt uttryck, men svårigheten ligger i att också ta hänsyn till stilnivån, och även i detta fall skulle det förmodligen innebära att behöva ta risken med att använda ett dialektalt uttryck.

4.5 ”Och tårtan är ju i alla fall tillspillogiven”

Originaltexten:

”Och tårtan är ju i alla fall tillspillogiven så det är lika bra att jag äter upp den med en gång.”⁶⁶

---

64 Lundqvist, ”Århundradets barn”, 164.

65 *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, ed. Kees Versteegh (Leiden-Boston: BRILL, 2007), 378-379.

66 Lindgren, *Pippi Långstrump*, 102.

Arabiska översättningen:

”وقد دمرت الفطيرة على اية حال. فيحسن بي إذن أن أجهز عليها مرة واحدة.”⁶⁷

Arabiska översättningen translittererad:

”wa qadd dummirat al-faṭīra ‘alā ayya ḥāl. fayahṣunu bī ‘idhan ‘an ‘ajhuza ‘alayhā marra wāḥida.”

Min översättning från arabiska:

”Och tårtan är i vilket fall förstörd. Så det är till min fördel att jag avslutar den med en gång.”

4.5.1 Diskussion

Det mest utmärkande i denna replik är enligt mig att Pippi använder ordet *tillspillogiven*. Nationalencyklopedin ger betydelsen: ”som (förgäves) har offrats och gått förlorad”⁶⁸. Ordet låter ovanligt högtidligt för talspråk, och särskilt i munnen på en nio-åring. Också i skriftspråk verkar ordet ålderdomligt, och lär ha varit det även på 40-talet när boken skrevs. Jag anser att ordet tillhör stilarten *religiöst språk*. Cassirer skriver att ord inom religiös stil ofta är ålderdomliga, känsloladdade och befinner sig på en hög stilnivå⁶⁹. Ordet går att finna flera gånger i gamla testamentet och är en översättning av hebreiskans *herem*, med betydelsen att någonting avskildes och helgades åt Gud. I Israels krig var det liktydigt med att man utplånade allt i en erövrade stad.⁷⁰ Lindgren använder sig alltså av ett medvetet stilbrott⁷¹. Ordet får en komisk inverkan, när det används av ett barn som beskriver hur en tårta ser ut efter att hon dykt ner med ansiktet i den. I repliken innan använder Pippi som bekant en lägre stilnivå. Hon skrattar och påstår att grädden i ansiktet är perfekt för att leka blindbock. Nu ändrar hon stilnivå och beskriver händelsen som en ”förfärlig olycka” och tårtan som ”tillspillogiven”. Det är återigen en snabb växling i stilnivå och jag tolkar det som att Pippi använder en viss ironi som svar på damernas reaktion över incidenten med tårtan.

---

67 Lindgren, *Jinān fī bayt yā layta*, 102.

68 Nationalencyklopedin ”tillspillogiven”, http://www.ne.se/sve/tillspillogiven?i_h_word=tillspillogiven (hämtat 24 april, 2012).

69 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 96.

70 Thor-Leif Strindberg, *Biblisk Ordbok*, http://alltombibeln.se/bibliskordbok/ord_t.htm (hämtat 24 april, 2012).

71 Cassirer, *Stil, stilistik & stilanalys*, 100.

I den arabiska översättningen översätts *tillspillogiven* med *qadd dummirat*. Verbet *dammara* (i aktiv form) översätter Wehr till *förstöra*⁷². *Tillspillogiven* blir alltså i måltexten översatt till *förstörd*. Vid första anblick får jag intrycket att ordet inte är lika ålderdomligt, högtidligt och känsloladdat som originaltextens. I Smith & Van Dykes arabiska översättning av gamla testamentet används inte heller ordet som översättning av hebreiskans *herem*⁷³. Dock finner jag flera gånger ordet i aktiv form i Koranen när det är frågan om att förstöra en fiendestad⁷⁴. Kanske kan detta ge ordet den religiösa klang som i sin tur ger den stilistiska effekt jag förmodar att Astrid Lindgren eftersträvat. Dessutom översätts sedan *äter upp den* till *'ajhuza 'alayhā*, vilket har betydelsen att avsluta, men också att ge någon ”nädestöten”⁷⁵, även detta ett mycket känsloladdat ord. Trots att Lindgren själv inte använt sig av någon dubbel betydelse anser jag att detta är ett lyckat försök av översättaren att imitera originaltextens stilart.

4.6 ”Så in i vassen lortaktig så det var en fröjd att se det”

Originaltexten:

”Malin var så in i vassen lortaktig så det var en fröjd att se det, sa mormor.”⁷⁶

Arabiska översättningen:

”⁷⁷ كانت قذرة بصورة غير معقولة. يخاف الانسان إذا نظر اليها كما كانت تقول جدتي.”

Arabiska översättningen translittererad:

”kānat qadhira biṣūra ghayr ma‘qūla. yakhāfu al-insān idhā nazara ilayhā kamā kānat taqūl jaddatī.”

Min översättning från arabiska:

”Hon var orimligt smutsig. Människor blev rädda om de såg henne som min mormor sa.”

---

72 Wehr, *A Dictionary of Modern Written Arabic*, 337.

73 Coptic Orthodox Church Network, <http://www.copticchurch.net/cgi-bin/bible/index.php?i=leviticus+27&showVN=&version=SVD>, (hämtat 25 april, 2012).

74 *The Quranic Arabic Corpus*, <http://corpus.quran.com/search.jsp?q=دمر> (hämtat 25 april, 2012).

75 Wehr, *A Dictionary of modern written arabic*, 169.

76 Lindgren, *Pippi Långstrump*, 106.

77 Lindgren, *Jinān fī bayt yā layta*, 104.

4.6.1 Diskussion

Repliken är ett utdrag ur en lång monolog som Pippi håller om sin mormors hembitråde Malin. Hon driver med de högfärdiga damernas nedlåtande kommentarer om sina hembiträden, genom att om och om igen ta upp exemplet Malin, hävda att hon överträffar alla andra hembiträden i damernas syn på ”dåligt uppträdande”, men samtidigt beskriva henne som en hjälte. Genom dessa långa partier använder Lindgren ett tydligt talspråk både på morfologisk, syntaktisk och lexikal nivå. Ett språk som lär vara mycket problematiskt att imitera som översättare. Dock behöver inte avlägsnandet av talspråk nödvändigtvis betyda att satiren går förlorad. I just detta stycke fungerar språket enligt mig framför allt som en krydda, för att förstärka Pippis personlighet och tempot i hennes utläggning. Det är dock tydligt att Lindgren också leker med ordens laddning. Den femte utvalda repliken är ett svar på en av damernas utlåtande om sitt hembitråde som enligt damen inte är tillräckligt renlig. Pippi svarar med att kombinera negativt laddade ordet *lortaktig* med det positivt laddade uttrycket *en fröjd att se det*. Blandningen i sig blir komisk, och indikerar också på att mormodern inte alls har något problem med smutsen. Ordet *lortaktig* och uttrycket *en fröjd att se det* skulle kunna vara mormoderns eller damernas ålderdomliga språk som Pippi härmar, medan *så in i vassen* mer ger mig känslan av ett barns språk och en lägre stilnivå. Upprepningen av *så*, (”Malin var *så in i vassen lortaktig så det var en fröjd att se det...*”, istället för ”Malin var *så in i vassen lortaktig att det var en fröjd att se det...*”) ger också intrycket av ett barns språk.

Översättaren har valt att översätta *så in i vassen* med *bišūra ghayr ma ‘qūla*. Fonetiskt sett har uttrycket en lustig klang som påminner om ett rim, även om det är en assonans. Detta ger repliken en något lättare ton, men uttrycket ligger ändå som väntat på en högre stilnivå än Pippis ursprungliga uttryck. Stilnivån behålls alltså inte i översättningen, men betydelsen finns kvar. Dessutom kan jag se att översättaren valt att använda uttryck som *‘iy wallah!* och *yā salām!* i andra delar av stycket. Kanske kan detta ses som en kompensation. Stilnivån i Pippis språk kommer trots detta inte fram, men med hjälp av utropen blir hennes berättelse något starkare och möjligen mer lik originalets. Upprepningen av *så* syns inte heller till. Detta beror förstås på att arabiskan inte har något liknande ord med dubbel betydelse, men att lägga till ett *fa* istället för skiljetecken kunde kanske ha gett repliken en mer talspråklig karaktär. Mer problematisk är översättningen av andra satsen. I originalet menar Pippi att mormodern sagt att det var en fröjd att se Malin, i översättningen säger hon istället att människor blev rädda om de såg henne. I denna mening förloras alltså syftet. När jag tittar närmre på resterande

monologen, ser jag att översättaren inte tagit bort andra positiva uttalanden om Malin. Därför tror jag inte att det varit ett medvetet val av översättaren att ändra i betydelsen, utan att det är en felöversättning.

4.7 Slutdiskussion

I de flesta av mina fem analyserade exempel ser jag att översättningen skiljer sig från originalet i fråga om stilnivå. Det är dock tydligt att standardarabiskan lämpar sig bättre till att imitera hög än låg stilnivå. I det första exemplet, ”Charmångt, charmångt, på min ära”, är även den arabiska översättningen på en ovanligt hög stilnivå. Dock förloras en del av satiren i och med att Pippis franska uttal försvinner och att stilnivån i texten före och efter repliken befinner sig på en högre nivå än i originalet. I det fjärde exemplet, ”tårtan är ju i alla fall tillspillogiven” lyckas översättningen till viss del med att imitera både den höga stilnivån och den religiösa stilarten. Övriga exempel är, med sina lättsamma och talspråkliga uttryck, i originalversionen på en lägre stilnivå. I den arabiska översättningen utslätas dessa språkliga drag, och ersätts med en högre stilnivå. En stor anledning till detta är att det i arabiska språket finns starkare normer kring skriftlig framställning. Ett exempel är ”Pax försten”, som i originaltexten är på barnspråk, vilket mycket sällan används i arabisk litteratur. Ett annat problem som dyker upp i exempel nummer tre, ”Nu kan vi leka blindbock”, är att det inte finns någon motsvarighet till blindbock på arabiska. Översättaren tvingas beskriva ordet i repliken och använda fler ord, vilket gör att den lättsamma stilen går förlorad. I mitt sista exempel använder Pippi uttrycket ”så in i vassen”. Översättaren väljer att översätta detta till ett annat uttryck, som visserligen kan tyckas ha en passande klang, men som befinner sig på en högre stilnivå. Eftersom de språkliga särdragen försvinner när Pippi uttrycker sig på en låg stilnivå, försvinner även till stor del effekten av de uttalanden hon gör på en hög nivå. Originaltextens satiriska egenskaper ligger nämligen till stor del i själva växlingarna mellan olika nivåer. Eftersom dessa egenskaper huvudsakligen riktar sig till den vuxne läsaren, drar jag slutsatsen att skillnaderna i läsoplevelse mellan att läsa texten på originalspråk och i översättning blir större för denne. Dock bör det tilläggas att jag i min studie inte fokuserat på stildrag som språkets tempo och på berättarrösten. Tekniker för detta kan vara av stor betydelse för den yngre läsaren, och fortsatt forskning kring översättning av dessa kan förtydliga bilden av vad barnet kan tillägna sig i läsning av den arabiska översättningen.

5. Avslutning

5.1 Sammanfattning

Min undersökning gick ut på att ta reda på ta reda på om översättaren av texten försökt och lyckats med att återge originalförfattarens växling mellan stilnivåer. Jag ville också ta reda på vad i originaltexten som kan gå förlorat om denna imitation av stilnivå inte är möjlig. Min analys visar att översättaren har lagt större vikt vid det betydelsebärande planet än vid stilen. I den första utvalda repliken har översättaren till viss del även lyckats behålla stilnivån och i det fjärde exemplet finner jag att både stilnivån och den specifika stilarten har blivit väl imiterad. I replik nummer två och fem tycker jag mig också se försök till att kompensera den stilistiska kvalitén.

I de flesta fall utslätas dock Lindgrens språkliga särdrag till normalspråklighet. Översättningen befinner sig konstant på en stilnivå och tar inte hänsyn till Lindgrens växlingar av stilnivåer. I den arabiska översättningen av boken är stilnivån generellt högre än i originalet. När Pippi plötsligt byter till en högre stilnivå än normalt, blir effekten tydligare på svenska än på arabiska, eftersom språket i den arabiska översättningen redan ligger på en högre nivå än vad ett barn normalt skulle prata. När hon uttrycker sig på ett tydligt barnspråk eller med slang, ser jag över huvud taget inte att detta kommer fram i den arabiska översättningen. Lindgrens grepp, att skriva ut ljud och stava ord som de uttalas förekommer inte heller i den arabiska översättningen. Att översätta stil och stilnivåer innebär svårigheter på alla språk, men i arabiska språket är normerna kring skriftlig framställning starkare än i många andra språk, vilket gör det svårare för en författare, och kanske i ännu större utsträckning för en översättare, att experimentera med stilnivåer.

Det är ofta humorn och specifikt satiren som går förlorad när Pippis växlingar av stilnivå försvinner. Även om jag har exempel på att underhållningsvärdet för barnet också ibland försvinner med ordens lustiga klang finns situationskomiken oftast kvar. Därmed kan barnet tillägna sig en upplevelse av Pippis bravader som i alla fall liknar den som gestaltas i originaltexten. Satir och parodi i barnlitteratur riktar sig däremot främst till den vuxne läsaren. I det analyserade kapitlet kritiserar Pippi genom sin parodi normer kring både ålder, kön och social klass. Min undersökning visar att en läsare av den arabiska översättningen av kapitlet inte har samma möjlighet att ta till sig denna nivå av texten.

5.2 Avslutande reflektioner

Även om barnet förstås är den viktigaste mottagaren av berättelserna, spelar den vuxne läsaren en stor roll eftersom det oftast är denne som väljer vilka böcker som barnen har möjlighet att få läsa. Satir och parodi i barnlitteratur riktar sig som ovan nämnt främst till den vuxne läsaren. När den satiriska nivån av texten som berättar om Pippi som en samhällskritiker försvinner, är risken att den vuxne läsaren bara ser ett ouppfostrat barn. Jag har inte kunnat undgå att ställa mitt resultat i förhållande till kulturella faktorer. Då normer kring barnuppfostran i den arabiska kulturen skiljer sig från Sverige idag, och i vissa fall kanske mer liknar de som rådde under tiden då Astrid Lindgren skrev böckerna om Pippi, tycks det vara extra viktigt att Pippis intentioner har möjlighet att tolkas som de är avsedda att göra. Annars tror jag att det skulle kunna innebära ett problem för spridningen av boken i arabiska länder. Å andra sidan får vi inte glömma att entusiasmen kring Astrid Lindgrens barnböcker inte bara beror på hennes användning av språket. Trots problematiken kring översättning och trots att många översättningar kan tyckas tvivelaktiga så har Lindgrens barnböcker lyckats sprida sig och blivit älskade världen över.

Genom min undersökning har jag fått ett exempel på vilken möjlighet de barn och vuxna som läser svensk barnlitteratur i arabisk översättning har, att kunna ta emot samma budskap av texten. Samtidigt har jag fått en större förståelse för vilka svårigheter som finns i översättning av barnlitteratur från svenska till arabiska och en större förståelse för standardarabiskan som litterärt språk. Jag hoppas att denna jämförande studie kan bli ett pedagogiskt redskap för mig och andra som arbetar med barn och barnlitteratur i ett flerspråkigt samhälle.

6. Bibliografi

- Badawi, ElSaid. M. "Educated spoken arabic: a problem in teaching arabic as a foreign language" in *Scientific and Humanistic Dimensions of Language*, ed. Kurt R. Jankowsky. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1985.
- Cassirer, Peter. *Stil, stilistik & Stilanalys*. Stockholm: Natur och Kultur, 2003.
- Edström, Vivi. *Astrid Lindgren: Vildtoring och lägereld*. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1992.
- Eisele, John C. "Approaching Diglossia: Authorities, Values, and Representations" i *Language Contact and Language Conflict in Arabic: Variations on a Sociolinguistic Theme*, ed. Aleya Rouchdy. London: RoutledgeCurzon, 2002.
- Elzeer, Nada. "Language-based Humour and the Untranslatable: The Case of Ziad Rahbani's Theatre" i *Translation, Humour and Literature*, ed. Delia Chiaro. London: Continuum International Publishing Group, 2010.
- Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, volyme II, ed. Kees Versteegh. Leiden-Boston: BRILL, 2007.
- Heldner, Christina. "I gränslandet mellan lingvistik och litteraturvetenskap -En analys av några språkliga drag I böckerna om Pippi Långstrump" I *Modern Litteraturteori och Metod i Barnlitteraturforskningen*, red. Maria Nikolajeva. Stockholm: Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet, 1992.
- Holes, Clive. *Modern Arabic: Structures, Functions, and Varieties*. Washington, D.C: Georgetown University Press, 2004.
- Ingo, Rune. *Konsten att översätta*. Malmö: Studentlitteratur, 2007.

- Klingberg, Göte. *Att Översätta Barn- och Ungdomsböcker: Empiriska studier och rekommendationer*. Pedagogiska institutionen, Lärarhögskolan I Mölndal, Rapport nr 74, 1977.
- Klingberg, Göte. *Children's Fiction in the Hands of the Translators*. Lund: CWK Gleerup, 1986.
- Lindgren, Astrid. *Pippi Långstrump*. Stockholm: Rabén & Sjögren, 2003, tjugoåttonde upplagan.
- Lindgren, Astrid. *Jinān fī bayt yā layta*. Översättning av Walid Saif. Stockholm: Dar Al-Muna, 1996.
- Lindqvist, Yvonne. *Högt och Lågt i skönlitterär översättning till svenska*. Uppsala: Hallgren och Fallgren, 2005.
- Lundqvist, Ulla. *Århundradets Barn: Fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar*. Malmö: Rabén & Sjögren, 1979.
- Nikolajeva, Maria. *Barnbokens Byggklossar*. Lund: Studentlitteratur, 2004.
- Ritchie, Graeme. "Linguistic Factors in Humour" i *Translation, Humour and Literature*, ed. Delia Chiaro. London: Continuum International Publishing Group, 2010.
- Sjöberg, Birger. *Kvartetten som sprängdes*. Stockholm: Bonniers, 1924.
- Suleiman, Yasir. *A War of Words: Language and Conflict in the Middle East*. U.K: Cambridge University Press, 2004.
- Svenska Akademiens ordbok*, nittonde bandet. Lund: C.W.K. Gleerup, 1952.
- Thorén, Benjamin. *Bonniers Slang Lexikon*. Stockholm: Bonnier Alba, 1996.
- Wehr, Hans. *A Dictionary of Modern Written Arabic*, ed. J. Milton Cowan. Wiesbaden: Harrassowitz, 1979.

6.1 Elektroniska referenser

Coptic Orthodox Church Network, <http://www.copticchurch.net/cgi-bin/bible/index.php?r=leviticus+27&showVN=&version=SVD>, (hämtat 25 april, 2012).

Nationalencyklopedin

sökord: ”arabiska”, <http://www.ne.se/lang/arabiska> (hämtat 22 april, 2012), ”franska”, <http://www.ne.se/lang/franska> (hämtat 22 april, 2012), “språk”, http://www.ne.se/lang/sprak?i_whole_article=true, (hämtat 21 maj, 2012), “tillspillogiven”, http://www.ne.se/sve/tillspillogiven?i_h_word=tillspillogiven (hämtat 24 april, 2012).

Thor-Leif Strindberg, *Biblisk Ordbok*, http://alltombibeln.se/bibliskordbok/ord_t.htm, (hämtat 24 april, 2012).

The Quranic Arabic Corpus, <http://corpus.quran.com/search.jsp?q=دمر>, (hämtat 25 april, 2012).

